

Albăiulia

Intemeiată la 1 Dec. 1918. ☞ Redactor: I. PUSCARIU.

Se cuvine ca nimeni sa nu lipseasca dela serbarea scolara ce va avea loc in ziua de 1 Dec. (sala Caragiale, ora 11 a. m.) Tot asa suntem datori sa luam parte, regulat, la conferintele ce le vor tinea invatatii profesori dela universitatea din Cluj, dnii S. Puscariu, Bogrea, Dragomir, Barbat, Borza, Bogdan Duica etc. incepand cu ziua de 7 Dec. in fiecare Duminica.

1 Dec. 1918

Ministrul de externe al Austriei declara ca primește cele 14 puncte celebre ale lui Wilson, președintele statelor unite, dintre care, fără îndoială, cel mai principal era: principiul autodeterminării. În înțelelesul că: orice neam poate hotărî de soarta sa, e liber să-și hotărască viitorul. Frunțuși Românilor din Ardeal, dnii Maniu, Vaida, Goldis etc. în urma unei constatări, au hotărît textul, pe care urma să-l cetească, în Camera din Pesta, dl A. Vaida, și prin care se exprima dorința Românilor de a dispune de soarta lor.

Cine a trăit în capitala Ungariei în acea vreme, știe bine frământările uriașe care au cuprins strada, agitația desperată a populației care prevedea dezastrul. Dar mai puternic clozoteau aceste agitații în Camera. Tisa făcuse faimoasa declarație: Dior, am pierdut războiul. A fost ceva de neînchipuit ce a urmat! Un uragan de sbierate, acuze și injurături la adresa celui care era învinuit că l-a pornit. Camera a ascultat apoi pe rând declarațiile naționalităților. Cine a fost de față, a putut vedea ce extraordinară impresie a făcut declarația dnu Vaida, la slășitul căreia Slovaci Junga a strigat: Să trăiască!

A fost vorba de adio, rostită de cei subjugati; o ironică urare de bine pentru Unguri și o dorință sinceră pentru naționalități. Armata franceză și sarbă în sud se apropia de Beograd. Guvernul Wekerle cedează cârmă țării; contelei Karolyi, care se și prezintă pentru armistițiul înaintea generalului francez. A fost o scenă impresionantă: generalul francez a umilit delegația maghiară, în frunte cu Karolyi, pomenindu-i, că e destul să facă un singur gest și naționalitățile din Ungaria ar sfârâma pe Unguri.

Noul guvern cearcă împacarea cu naționalitățile. Trimite la Arad pe sociologul O. Jaszi, ca să trateze cu Români condițiile păcii. Era prea târziu! Cele mai mari promisiuni nu puteau clinti dorința Ardeleților de a se uni cu România. Era o furie, dela un capăt la altul al Ardealului, mulțimea striga fermecată de noul cuvânt: România mare. Nimeni nu mai vrea să știe de împacare. La Arad, dl I. Maniu a răspuns lui Jaszi răsturnând argumentele acestuia. A fost o frumoasă biruință.

Partidul național, după ce și-a spus la Arad ultimul cuvânt, a început să prepare adunarea dela Alba-Iulia. S'a hotărît pentru aceasta ziua de 1 Decembrie. Munca pentru pregătirea acestei adunări și felul cum a decurs, formează cea mai frumoasă pagină din istoria partidului național. Rânduri, rânduri înainta mulțimea, sat de sat, în frunte cu preotul și învățătorul, o tablă mică indica numele comunei, ca niște valuri uriașe ale unui prihoi, intrau cu toții în Cetatea lui Mihai, cântând „Desteaptă-te

Române“, accentuând cu putere „Murim mai bine în luptă cu glorie“ etc. și „Acum ori niciodată“, cari precizau mai bine rostul adunării.

La ora 12, când în fiecare sat din Ardeal răsunau clopotele bucuriei, s'a cedit actul de unire. Ce-a fost atunci? Cea mai mare bucurie pe care o avut-o neamul nostru, strigătul de bucurie al celui care arunca lanțul, în ai cărui ochi înălțurați strălucește soarele libertății.

Cuvine-se cu adevărat, ca în fiecare an să serbăm ziua cea mare a neamului, ziua în care s'a hotărît unirea tuturor Românilor, și să nu uităm pe frunțușii noștri cari au lucrat pentru binele neamului.

Un amănunt; gazeta noastră a apărut mai întâi în ziua cea mare de 1 Dec. 1918, având ca o deviză primele rânduri scrise în ea... „unirea sau moartea românismului“.

Serbătorirea zilei de 1 Dec.

În ziua de 1 Dec. se va ține serviciu religios în toate bisericile din oraș, după care se va arăta poporului însemnătatea zilei. Liceul va aranja o sezoare literară în sala Caragiale, cu decamări, cântări și o conferință în legătură cu unirea neamului.

Se cuvine ca orașul nostru să serbătorească această zi cu mai multă grijă și entuziasm. Spre acest scop, școala, armata și primăria să facă un program comun, ca toți cei cu dragoste de binele neamului să sune într'adevăr însemnătatea zilei. Orice absență trebuie pedepsită cu dispreț. Sunt zile dela cari nu trebuie să lipsească nimeni.

Salariile functionariilor

Se știe că prin noul buget s'a alocat un fond de două miliarde de lei pentru sporirea salariilor funcționarilor.

Cineva din imediata apropiere a ministrului de finanțe, afirmă că repartiziile acestui fond, se va face în următoarele proporții: Salariile funcționarilor și membrilor corpului didactic, vor fi majorate, cu începere dela 1 Ianuarie cu 50 la sută; iar salariile magistraților și miștrilor cu 30 la sută.

S'a acordat un spor mai mare de salariu funcționarilor și membrilor corpului didactic, pentru că nu au primit nici un fel de sporuri în decursul acestui an bugetar.

— **Intr'o comuna** primarul, care era și măcelar, crescuse un bou foarte mare. Toți sătenii veneau să-l vază. Oriceoțetori noi curioși soseau să se uite la acest bou, notarul chema pe primar alac, zicându-i: — Pofiiți afară, domnule Primar: iar a venit lumea să vadă bou!

Vorbirea dlui Vasile Goldis la Arad

Din discursul pe care președintele „Astre“ l-a rostit la deschiderea adunării generale a Asociației ținută la Arad.

„Fac mărturisire de credință declarând, că socot ca principal obiectiv al acestor Asociațiuni culturale satul românesc. Temelia de neînvinș a vieții românești în furnicarul neamurilor lumii este țărânuimea română, rezervor curat și fără prihană al tuturor energiilor naționale, depozitarul aptitudinilor și virtuților, cari îndreptălesc viața românească în lume ca instrument de morală și orepate, singura cheazăie neînșelătoare pentru progresul omenirii spre lumina și fericire.

Asociațiunea va înfășura în haina caldă a iubirii sale și a părinteștii sale îngrijiri această țărânuime română dându-și toată osteneala s'o scoată din bezna pricinuită de nedreptatea vremurilor trecute și de părăgirea păcătoasă a stăpânilor ei de pe vremuri, obiindu-i drumul spre progres și lumină. Departe de noi odihna, până când nu vom vedea în fiecare sat românesc casa culturală, școala roitoare de prunci sănătoși și veseli, biserica plină de credincioși și rasunătoare de rugăciuni în coruri rasărite din inimi senine și iubitoare, ogoarele vărsând rodul maxim al muncii istovitoare, grădinile cu pomi și toate dulcele vieții, sburătorite de harmice albine, grajdurile și izlazurile plini cu vite, iernile petrecute în muncă folositoare, prin case podoabele hărniciei femeiești, plugarii treaz cruțător, cinstit, luminat și ferit de orice exploatare a străinului hain.

Va trebui mai presus de toate să învățăm a ne iubi unii pe alții. Dihanăia dintre frați este cel mai mare rău din lume. Dar iubirea nu este teorie, ci practică. Ea cere jertfa faptei. Orice nedreptate săvârșită altuia, orice hrăpăială, orice câștig nemuncit, cea mai minimală exploatare a deaproapeii constituie câte o crimă la adresa solidarității umane.

„Pace vouă“ era salutul dulce a lui Isus. Pacea o doresc cei ce vreau să muncească pentru binele tuturor, pace ahtază neamurile, dar, pacea n'o poate aduce forța în lume ci numai dreptatea și nu dreptatea calculată prin rațiune, ci aceea impusă prin inima iubitoare.

„Toată împărăția, ce se desbină întru sine se pustiește și toată cetatea sau casa ce se desbină întru sine nu va sta“ — spune Mântuitorul. — Noi însă vrem, ca împărăția noastră și casa noastră să stea pe vecie și pentru asta mai vârtos provăduim solidaritatea întreg neamului românesc, care nu se poate însă produce, decât atunci, când va stăpâni dreptatea, cinstea morala și omenia în împărăția noastră.

în cetatea noastră, în casa noastră.

Dreptatea nu este un privilegiu nici al indivizilor, nici al națiunilor, ea trebuie să fie atmosfera înviorătoare a lumii întregi. Înfrățirea tuturor neamurilor din lume în numele ei va produce bunăvoirea între oameni, pacea eternă și universală, în care va putea să încolțească adevărata civilizațiune dându-se fie căruia rodul integral al muncii sale și desființându-se exploatarea omului prin om.

Pe acest temelie Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român propagă solidaritatea națiunii noastre. Adunarea generală de azi este chemată să dea Asociațiunii statute noi. În înțelesul lor Asociațiunea va organiza despărțimintele sale pe întreg teritoriul țării și va nizi să angajeze societatea întreagă la munca de belșug roditoare a solidarității naționale. Cei mari și tari vor împrumuta puterile lor celor mici și slabi, intelectualii vor lumina prin osârđia lor straturile zăcovite în întunec. Altruismul veritabilei iubiri de neam, principiul dreptății străbătând inimile tuturor, cinstea și omenia fiind călăuză și scop propagandei, nădăduim a izbui să trezim în cunoștința românilor sentimentul mântuitor că numai trăind și mucind unii pentru alții și tot pentru țară și neam vom putea să răspundem misiunii moștenite dele strămoși, de a fi pazitorii păcii și punătorii civilizațiunii aci în acest raiu pământesc care este Țara Românească. Astfel Asociațiunea va face un serviciu umanității, aducând aportul său la înfăptuirea dreptății în lume“.

Dela Academie

Academia a ținut Vineri ședință publică, cu care ocazie d. profesor Iorga a făcut două comunicări importante.

Prima a fost despre cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania.

D. Iorga a semnalat o „Istorie de obște“, necunoscută încă, din care o parte s'a tipărit la Sibiu în 1798, adică cu două ani înainte de Istoria universală a lui Molnar.

A doua comunicare a fost despre felul cum a căpătat și păstrat familia ungurească Beldy moșii în țara românească.

După 6 ani

Cu numărul acesta gazeta noastră intră în al 7-lea an de apariție. Ca prima și singura gazetă românească în orașul încoronării, ne-am străduit s'o punem în slujba celui mai frumos ideal: munca pentru binele neamului. Am avut în această luptă multe greutăți, pe cari le-am învinș. A trebuit să dăm lovitură inconștienților cari scădeau demnitatea neamului, negustorilor cari își traficaau funcția și tuturor celor cari mergeau pe căi pezișe. Ca și în alți ani, repetăm vorba noastră cu care pornim la lucru: suntem siguri de reușită, fiindcă pornim al drum cu gând curat.

Cuvântarea principelui mostenitor

A. S. R. Prințul Carol a rostit următoarele la desvelirea monumentului M. Sale, la Oradea. Mulțumindu-vă pentru cuvintele atât de frumoase ce ați rostit azi cu prilejul ridicării primului monument al României întregite, sunt convins că aceste cuvinte rostite de Dvoastră sunt expresia gândurilor poporului nostru.

Inaugurăm azi aci, în acest centru aproape de graniță, chipul turnat în bronz și cioplit în piatră al primului Domn al României unite. Cred că cu toți trebuie să vedem în acest monument recunoștința ce o țară întreagă o aduce Suveranului ce a știut să intrupească năzuințele neamului său și să urmeze destinele țării.

Trebue să vedeți aci lângă hotarul țării în acest monument și o piatră de graniță care nici odată și sub nici un chip nu va putea fi strămutată de aci.

Monumentul Regelui aci în Oradea Mare este simbolul veșnicei statornicii a stăpânirii neamului nostru pe aceste plaiuri. Tot odată el mai este un simbol și o chemare a tuturor cetățenilor acestei țări pe care singur Suveranul lor le poate da. De aceea trebue să fim cu toți uniți pentru propășirea, înfrățirea și închegarea neamului și patriei noastre.

În aceste gânduri ridic paharul meu și vă rog pe toți să strigați: Trăiască România veșnic unită pentru prosperitatea civilizației lumii întregi.

Alt răspuns

În legătură cu chestia parohiei Alba Iulia, primim un nou răspuns: Dle Redactor! Dl Dr. Z. care în numărul trecut, susține că orașul nostru să aparțină arhiepiscopiei de Sibiu, nu motivează destul de bine această dorință. Întreb eu, oare, nu cu consințământul arhiepiscopiei s'a dat orașul diecezei dela Cluj? Evident, că da! Și atunci, de ce nu a protestat atunci arhiepiscopul, și de ce vrea acum să ia orașul? Argumentul, că avem legătură cu Sibiul e cam ridicol, suntem tot la aceeași distanță și de Cluj, și avem și cu Clujul legătură bună. Consistorul mitropolitan trebue să țină seama și de voința celor din Alba Iulia, nu să hotărască peste capul lor. Atât!

Dr. X.

Depunerea declaratiilor fiscale pe 1925

Ministrul de finanțe pune în vederea societăților anonime și tuturor întreprinderilor cu bilanț, că în ce privește obligația depunerii declarațiilor de impozit pe 1925 se vor respecta în totul dispozițiile art. 90 din legea contribuțiilor directe, menținându-se ca ultim termen pentru depunerea declarațiilor finele lunii Aprilie.

Întreprinderile ce nu vor depune bilanțul până la acea dată vor fi considerate contraveniente.

STIRI

— **Scoala comroiala** are peste 20 de elevi, dar localul promis încă nu i s'a dat. Cineva trebue să se intereseze și de acest lucru, căci în localul liceului nu mai poate funcționa decât foarte greu.

— **† C. Neuman**, tatăl dlu Neuman, conducătorul librăriei Alba a murit zilele trecute. Trimitem Dlu Neuman și întregii familii sincerele noastre condoleanțe.

— **Au fost numiti profesori**, la școala comercială pentru contabilitate de G. Crisan, directorul băncii „Lavorul“ și pentru drept dl. Dr. D. Tecau, adv. în A. Iulia.

— **Adunarea part. nat. la Brasov**, convocată pe ziua de 23 Noembrie s'a hotărât de Comitetul județian să se amâne pe Duminică 30 Noembrie.

— **Nu uita!** Cele mai bune, cele mai trainice, cele mai ieftine și cele mai frumoase ghete se pot comanda dela firma Romulus Muntean (Str. Nicu Filipescu, vis-a-vis de Miselbacher).

— **La licen.** Profesorul: Ai putea să-mi spui de ce Elenii erau fericiți? Elevul: Fiindcă nu învățau grecește!

— **Interzicerea balurilor mascate în post.** Ministerul de interne a dat eri o circulară, în urma dispoziției mitropolitului primat, prin care aduce la cunoștință următoarele: În timpul postului Crăciunului sunt interzise toate balurile mascate și costumate, puându-se da numai serate și ceaiuri dansante. De asemenea au fost interzise și în postul Paștelui, adică între 1 Martie—18 Aprilie.

— **Instalare.** Dl șef-inspector școlar și director al liceului „Andrei Saguna“ dr. Iosif Blaga, ales anul trecut protopop al Brașovului în locul regretatului dr. Vasile Safu, va fi instalat de Sf. Nicolae în seauul istoric protopopesc al Brașovului.

— **Padurile noastre.** Pentru accin, pe cari îi interesează capitalul acesta, reproducem următoarele cifre: suprafața totală a pădurilor Statului reprezintă 1.869.536 ha., a comunelor, județelor, eforturilor și altor persoane 476.491 ha., iar a pădurilor particulare 1.642.791 ha., ceea ce însumează pentru întinderea păduroasă a țării 3 milioane 988.817 hectare.

— **D. prof. Lupas** și a dezvoltat la Arad conerțița despre doi urmași din secolul XVI-lea a anume Nicolae Olah și Mihai Valahu din Bihor. Acestia au jucat un rol important în viața culturală a Ungariei.

— **A. Valaoritis.** Unul din cei mai mari poeți ai Greciei moderne a fost Aristotel Valaoritis. E un fel de Alexandri al Greciei. Opera lui e din cele mai populare. Era de origină aromân.

— **Seful politiei din Constantinopol** a decis angajarea femeilor ca agenți secreți de poliție în secția supravegherei moravurilor.

— **Doi aviatori francoes** au parcurs cu avionul, distanța Paris-Mayența-Paris, adică peste 1000 klm. în 7 ore și 16 minute.

— **Cele mai mari impozite** din America le plătesc: I. Rockefeller un miliard jumătate lei; Ford, marele fabricant de automobile, o jumătate de miliard; artistul Douglas Fairbanks 40 milioane; boxerul Dempsey 20 milioane; președintele Coolidge 1 milion 250 mii lei.

— **Un ziar din Viena anunța** că doi chimiști au reușit să fabrico o sticlă maleabilă din substanțe animale care este elastică și nu crapă la orice temperatură ar fi pusă.

